

Giới thiệu tổng quan về lập trình

Nhập môn lập trình

Trình bày: ...; Email: ...@fit.hcmus.edu.vn

Nội dung

- Dữ liệu có cấu trúc
- Dữ liệu mảng với kích thước cố định
- Ứng dụng mảng trong lập trình
- Các vấn đề tìm hiểu mở rộng kiến thức nghề nghiệp
- Thuật ngữ và bài đọc thêm tiếng Anh

Dữ liệu có cấu trúc

Đặt vấn đề

- Khai báo các biến để lưu trữ 1 SV

```
char mssv[8];           // "0912345"  
char hoten[30];         // "Nguyen Van A"  
char ntns[9];           // "01/01/91"  
char phai;              // 'n'  
float toan, ly, hoa;     // 8.5 9.0 10.0
```

- Truyền thông tin 1 SV cho hàm

```
void xuat(char* mssv, char* hoten, char* ntns, char phai,  
          float toan, float ly, float hoa);
```


Đặt vấn đề

- Nhận xét
 - Đặt tên biến khó khăn và khó quản lý
 - Truyền tham số cho hàm quá nhiều
 - Tìm kiếm, sắp xếp, sao chép,... khó khăn
 - Tốn nhiều bộ nhớ
 - ...
- Ý tưởng
 - Gom những thông tin của cùng 1 SV thành một kiểu dữ liệu mới => Kiểu **struct**

Khai báo kiểu cấu trúc

- Cú pháp

```
struct <tên kiểu cấu trúc> {  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần 1>;  
    ...  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần n>;  
};
```

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x;  
    int y;  
};
```


Khai báo biến

- Cú pháp khai báo tường minh

```
struct <tên kiểu cấu trúc> {  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần 1>;  
    ...  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần n>;  
} <tên biến 1>, <tên biến 2>;
```

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x;  
    int y;  
} p1, p2;
```


Khai báo biến

- Cú pháp khai báo không tường minh

```
struct <tên kiểu cấu trúc> {  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần 1>;  
    ...  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần n>;  
};
```

```
struct <tên kiểu cấu trúc> <tên biến 1>, <tên biến 2>;
```

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x;  
    int y;  
};
```

```
struct Point2D p1, p2;    // C++ có thể bỏ từ khóa struct
```


Sử dụng typedef

- Cú pháp

```
typedef struct {  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần 1>;  
    ...  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần n>;  
} <tên kiểu cấu trúc>;  
<tên kiểu cấu trúc> <tên biến 1>, <tên biến 2>;
```

- Ví dụ

```
typedef struct {  
    int x;  
    int y;  
} Point2D;  
Point2D p1, p2;
```


Khởi tạo cho biến cấu trúc

- Cú pháp

```
struct <tên kiểu cấu trúc> {  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần 1>;  
    ...  
    <kiểu dữ liệu> <tên thành phần n>;  
} <tên biến> = {<giá trị 1>, <giá trị 2>, ..., <giá trị n>;};
```

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x;  
    int y;  
} p1= {2912, 1706}, p2;
```


Truy xuất

- Đặc điểm
 - Không thể truy xuất trực tiếp.
 - Thông qua toán tử thành phần cấu trúc .
Hay còn gọi là toán tử chấm (dot operation).

<tên biến cấu trúc>.<tên thành phần>

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x, y;  
} p = {2912, 1706};  
void show(Point2D p) { printf("x = %d, y = %d\n", p.x, p.y); }
```


Gán dữ liệu

- Có 2 cách

<biến cấu trúc đích> = biến cấu trúc nguồn

<biến cấu trúc đích>.<tên thành phần> = <giá trị>

- Ví dụ

```
struct Point2D {  
    int x, y;  
} p1 = {2912, 1706}, p2;  
void main() {  
    p2 = p1;  
    p2.x = p1.x;  
    p2.y = p1.y * 2;  
}
```


Ví dụ tìm trọng tâm tam giác

- Các khai báo cần thiết

```
#include <iostream>
using namespace std;
typedef struct {
    double x, y;
} Point2D;
typedef struct {
    Point2D ver[3];
} Triangle;
void inputPoint2D(Point2D& p);
void showPoint2D(Point2D p);
void gravCenter(Triangle t, Point2D& p);
void inputTriangle(Triangle& t);
```


Ví dụ tìm trọng tâm tam giác

- Các định nghĩa hàm

```
void inputPoint2D(Point2D& p) {  
    cout << " + Coor X = "; cin >> p.x;  
    cout << " + Coor Y = "; cin >> p.y;  
}
```

```
void showPoint2D(Point2D p) {  
    cout << "(" << p.x << ", " << p.y << "(";  
}
```

```
void gravCenter(Triangle t, Point2D& p) {  
    p.x = (t.ver[0].x + t.ver[1].x + t.ver[2].x) / 3;  
    p.y = (t.ver[0].y + t.ver[1].y + t.ver[2].y) / 3;  
}
```


Ví dụ tìm trọng tâm tam giác

- Các định nghĩa hàm

```
void inputTriangle(Point2D& p) {  
    for (int i = 0; i < 3; i++) {  
        cout << "Vertex " << i + 1 << ": " << endl;  
        inputPoint2D(t.ver[i]);  
    }  
}  
  
void main() {  
    Triangle t; Point2D p;  
    inputTriangle(t);  
    gravCenter(t, p);  
    cout << "Gravity center: ";  
    showPoint2D(p);  
}
```


Ví dụ về phân số

- Các khai báo cần thiết

```
#include <iostream>
using namespace std;
typedef struct {
    long num, denom;
} Fraction;
void greatestDivisor(long a, long b);
void reduce(Fraction& p);
Fraction add(Fraction p, Fraction q);
Fraction sub(Fraction p, Fraction q);
void showFraction(Fraction p);
```


Ví dụ về phân số

- Các định nghĩa hàm

```
void greatestDivisor(long a, long b) {  
    // Viết như các ví dụ trước...  
}  
void reduce(Fraction& p) {  
    long gcd = greatestDivisor(p.num, p.denom);  
    p.num /= gcd; p.denom /= gcd;  
}  
Fraction add(Fraction p, Fraction q) {  
    Fraction r;  
    r.num = p.num * q.denom + p.denom * q.num;  
    r.denom = p.denom * q.denom;  
    return r;  
}
```


Ví dụ về phân số

- Các định nghĩa hàm

```
Fraction sub(Fraction p, Fraction q) {  
    q.num = -q.num;  
    return add(p, q);  
}  
void showFraction(Fraction p) {  
    reduce(p);    // Tối giản trước khi in ra  
    cout << p.num << "/" << p.denom;  
}
```


Dữ liệu mảng với kích thước cố định

Dữ liệu kiểu mảng

- Khái niệm
 - Là một kiểu dữ liệu có cấu trúc do người lập trình định nghĩa.
 - Biểu diễn một dãy các biến có cùng kiểu. Ví dụ: dãy các số nguyên, dãy các ký tự...
 - Kích thước được xác định ngay khi khai báo và không bao giờ thay đổi.
 - NNLT C luôn chỉ định một khối nhớ liên tục cho một biến kiểu mảng.

Khai báo biến mảng 1 chiều

- Cú pháp tường minh

<kiểu cơ sở> <tên biến mảng> [<số phần tử>];

- Ví dụ

```
int a[100], b[200], c[100];
```

```
float d[50];
```

- Lưu ý

- Phải xác định <số phần tử> cụ thể (hằng) khi khai báo.
- Bộ nhớ sử dụng = <tổng số phần tử> * `sizeof(<kiểu cơ sở>)`
- Là một dãy liên tục có chỉ số từ 0 đến <tổng số phần tử> - 1

Khai báo biến mảng 1 chiều

- Cú pháp (không tường minh)

```
typedef <kiểu cơ sở> <tên kiểu mảng>[<số lượng phần tử>];  
<tên kiểu mảng> <tên biến mảng>;
```

- Ví dụ

```
typedef int Arr100int[100];  
typedef int Arr200int[200];  
typedef float Arr50float[50];  
Arr100int a, c;    // int a[100], c[100];  
Arr200int b;       // int b[200];  
Arr50float d;      // float d[50];
```


Khởi tạo mảng 1 chiều

- Sử dụng một trong 4 cách sau:
 - Khởi tạo giá trị cho mọi phần tử của mảng
`int a[4] = {2912, 1706, 1506, 1904};`
 - Khởi tạo giá trị cho một số phần tử đầu mảng
`int a[4] = {2912, 1706};`
 - Khởi tạo giá trị 0 cho mọi phần tử của mảng
`int a[4] = {0};`
 - Tự động xác định số lượng phần tử
`int a[] = {2912, 1706, 1506, 1904};`

Truy xuất mảng 1 chiều

- Thông qua chỉ số:
<tên biến mảng>[<chỉ số>]
- Ví dụ cho mảng `int a[4];`
 - Các truy xuất hợp lệ: `a[0]`, `a[1]`, `a[2]`, `a[3]`
 - Các truy xuất không hợp lệ: `a[-1]`, `a[4]`, `a[5]`

Gán dữ liệu mảng 1 chiều

- Không được sử dụng phép gán thông thường mà phải gán trực tiếp giữa các phần tử tương ứng

- Ví dụ

```
int a[3] = {1, 2, 3}, b[3];
```

```
void main() {  
    b = a;           // sai  
    for (int i = 0; i < 3; i++)  
        b[i] = a[i];  
}
```


Truyền mảng 1 chiều cho hàm

- Tham số kiểu mảng truyền cho hàm chính là địa chỉ của phần tử đầu tiên của mảng:
 - Có thể bỏ số lượng phần tử (hoặc sử dụng con trỏ), số lượng phần tử thực sự truyền kèm theo.
 - Mảng có thể thay đổi nội dung sau khi thực hiện hàm.
- Ví dụ
`void sort(int a[], int n);`

Xử lý mảng 1 chiều

- Một số thao tác cơ bản
 - Nhập/xuất mảng
 - Tìm kiếm một phần tử trong mảng
 - Kiểm tra tính chất của mảng
 - Chia/gộp mảng
 - Tìm giá trị nhỏ nhất/lớn nhất trong mảng
 - Sắp xếp mảng
 - Thêm/xóa/sửa một phần tử trong mảng

Mảng 2 chiều

- Mảng 2 chiều giống như một ma trận gồm nhiều dòng và nhiều cột giao nhau tạo thành các ô, mỗi ô là một phần tử mảng.
- Mọi thao tác xử lý trên mảng 2 chiều hoàn toàn tương tự trên mảng 1 chiều.
- Tạm thời giới hạn trong phạm vi mảng 2 chiều tĩnh (số dòng và cột cố định).

(Xem trong giáo trình NMLT trang 203-221)

Ứng dụng mạng trong lập trình

Một số ứng dụng

- Kỹ thuật dùng bảng tra cứu trong bộ nhớ để cải tiến tính toán và xử lý.
- Kỹ thuật dùng cờ hiệu khi xử lý mảng.
- Thuật toán tìm kiếm và tính toán trên mảng.
- Thuật toán xáo trộn, sắp xếp các phần tử của mảng.

Các vấn đề tìm hiểu mở rộng kiến thức nghề nghiệp

Tìm hiểu thêm

- Sử dụng mảng kích thước biến động.
- Qui hoạch động và ứng dụng để giải các bài toán tối ưu.
- Các thuật toán chia để trị.

Thuật ngữ và bài đọc thêm tiếng Anh

Thuật ngữ tiếng Anh

- ***array parameter(s), array argument(s)***: tham số mảng
- ***array size***: kích thước mảng
- ***column***: cột
- ***copy***: sao chép
- ***data type declaration, data type definition***: khai báo kiểu dữ liệu
- ***dynamic array***: mảng động
- ***element***: phần tử
- ***implementation***: cài đặt (viết mã nguồn)
- ***index***: chỉ số
- ***insert***: chèn vào
- ***one-dimension array***: mảng một chiều
- ***two-dimension array***: mảng hai chiều
- ***merge***: trộn lại

Thuật ngữ tiếng Anh

- ***remove, delete***: xóa đi
- ***row***: dòng
- ***split***: tách ra
- ***static array***: mảng tĩnh
- ***structured data***: dữ liệu có cấu trúc nói chung

Bài đọc thêm tiếng Anh

- **Thinking in C**, Bruce Eckel, E-book, 2006.
- **Theory and Problems of Fundamentals of Computing with C++**, John R. Hubbard, Schaum's Outlines Series, McGraw-Hill, 1998.

